

УДК 001.92+575

ХРОНОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА ГЕНЕТИКІВ І СЕЛЕКЦІОНЕРІВ У З'ЇЗДАХ. ДО 50-РІЧЧЯ ВІД ЧАСУ ЗАСНУВАННЯ

В. А. КУНАХ

Інститут молекулярної біології і генетики НАН України,
Україна, 03680, Київ, вул. Академіка Заболотного, 150,
e-mail: kunakh@imbg.org.ua

У статті коротко розглянуто стан генетичної і селекційної науки в Україні напередодні і під час заснування Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова (УТГіС), події, що передували і зумовили необхідність створення громадської організації такого профілю. Проаналізовано роботу УТГіС за 50 років на прикладі, переважно, матеріалів його дев'яти з'їздів. Розглянуто участь у роботі УТГіС українських та зарубіжних учених, роль Товариства у відновленні класичної генетики і генетичних основ селекції в Україні у 1960-х роках та роль у розвитку новітніх напрямів генетики, генетичних основ селекції, клітинної біології і біотехнології наприкінці минулого та на початку нинішнього століття.

Ключові слова: історія науки, генетика, селекція, біотехнологія.

П'ятдесят років тому, на початку 1967 р., за ініціативи членів-кореспондентів АН УРСР В. П. Зосимовича і І. М. Полякова та професора П. К. Шкварнікова було засновано Українське товариство генетиків і селекціонерів (УТГіС). Практично одночасно вийшов у світ і перший номер новоствореного наукового журналу «Цитология и генетика», який по суті, виконував певною мірою роль друкованого органу УТГіС.

Заснуванню УТГіС передували процеси активного відродження сучасної генетики і генетичних основ селекції в Україні після їх фактичної заборони в СРСР у 1948 р. [1, 2], які й зумовили необхідність створення громадської організації та наукового журналу відповідного профілю. Розпочалися ці процеси, на думку автора, у 1960 р. У цьому році за ініціативи члена-кореспондента АН УРСР, лауреата Ленінської премії В. П. Зосимовича у Центральному республіканському ботанічному саду Академії наук УРСР (нині — Національний ботанічний сад ім. М. М. Гришка НАН України) було створено відділ генетики, який він і очолив. У новосформованому підрозділі почали швидко розвиватись дослідження з поліплоїдії, гетерозису, експериментального мутагенезу, цитоплазматичної чоловічої стерильності. Вибір об'єктів дослідження був широким: буряки, зернові культури, плодові та декоративні рослини. Вже у 1961 р. співробітниками відділу було надруковано два методичні посібники з методів одержання і добору тетраплоїдних форм цукрових буряків з цитоплазматичною чоловічою стерильністю та способів її закріплення, прийнято до аспірантури перших після 1948 р. аспірантів за спеціальністю «генетика». У 1963 р. відділ генетики переведено до Інституту ботаніки АН УРСР (нині — Інститут ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України), де він став осередком активного відродження генетики у всій Україні (зокрема, на базі відділу у 1966 р. було створено Сектор генетики при АН УРСР, який є предтечею нинішнього Інституту молекулярної біології і генетики НАН України).

Таблиця. Українське товариство генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова в іменах і цифрах у хронології з'їздів

Номер з'їзду	Дата і місце проведення	Кількість			Кількість доповідей			Склад новообраного керівництва УТГіС					
		членів УТГіС	учасників з'їзду	делегатів з'їзду	пленарних	секційних	стендових	кількість		Президент	Віце-президенти	Учений секретар	
								членів Ради	членів Президії				
Установчий (I)	2–3.03.1967 Київ	—	320	240	6	-	-	45	13	П. К. Шкварніков	С. М. Гершензон Ф. Г. Кириченко Б. Г. Новіков Б. П. Соколов	Л. А. Коханова І. В. Яшовський	
II	7–9.06.1971 Київ	820	710	311	8	302	?	62	17	П. К. Шкварніков	П. Ф. Гаркавий В. М. Ремесло М. М. Колесник Б. П. Мацелюх М. І. Савченко	В. В. Моргун	
III	22–25.06.1976 Київ	2117	608	178	9	203	?	67	11	О. О. Созінов	Г. Д. Бердишев Г. Х. Мацука Н. А. Неговський	Н. К. Наваліхіна	
IV	19–22.05.1981 Одеса	2633	470	152	11	298	?	76	27	О. О. Созінов	Г. Д. Бердишев Ю. Ю. Глеба Г. Х. Мацука І. В. Яшовський	Н. К. Наваліхіна	
V	17–20.06.1986 Умань Черкаська обл.	2783	383	?	7	164	203	68	26	В. В. Моргун	Л. О. Животков А. А. Корчинський В. А. Труханов	В. Ф. Логвиненко	
VI	3–6.03.1992 Полтава	1920	220	120	8	275	?	?	?	В. В. Моргун	Л. О. Животков А. А. Корчинський В. А. Труханов	Т. М. Чеченева	
VII	4–6.06.2002 Піщане Крим	1100	332	95	6	65	44	30	12	М. В. Роїк	В. А. Кунах І. Р. Баріляк В. П. Буркат В. Г. Михайлов	Т. М. Чеченева	
VIII	24–28.09.2007 Алушта Крим	1210	233	82	12	61	88	41	13	В. А. Кунах	І. Р. Баріляк М. В. Кучук Ю. М. Сиволап	О. В. Дубровна	
IX	24–28.09.2012 Алушта Крим	1410	278	107	14	54	44	39	13	В. А. Кунах	М. В. Кучук Ю. М. Сиволап	Н. М. Дробик	

У цьому відділі після переходу до його складу наукової групи професора П. К. Шкварнікова (який працював до того в Інституті цитології і генетики Сибірського відділення АН СРСР, м. Новосибірськ, заступником директора інституту з наукової роботи), активізувалося вивчення індукованого радіаційного і хімічного мутагенезу; цінні мутації пшениці, жита, буряка були передані селекціонерам (детально процеси відродження сучасної генетики та особливості її розвитку в Україні у другій половині ХХ століття викладено у книзі [3]).

Важливою подією стало видання порівняно великим накладом (2700 примірників) і чималих за об'ємом (14 друкованих аркушів кожен) двох томів міжвідомчого збірника наукових праць «Цитология и генетика» (Київ, Наукова думка, 1965, 1966, відповід. редактор В. П. Зосимович). Аналіз статей збірника показав, що в Україні вже склалися відповідні умови, а також є науковий потенціал, здатний на сучасному на той час рівні проводити дослідження у галузі цитології і генетики і було рішення створити науковий журнал під тією ж назвою. Таким чином, даний збірник був предтечею і став основою для створення широко відомого на сьогодні міжнародного журналу за тією ж назвою.

Започаткування журналу «Цитология и генетика» і заснування громадської організації «Українське товариство генетиків і селекціонерів» стали непересічною подією не лише для української біологічної науки, а й для науки усього СРСР. Зокрема, журнал відразу привернув до себе велику увагу як спеціалістів — біологів, медиків, селекціонерів, спеціалістів сільського господарства, так і викладачів і студентів вищих навчальних закладів. (Детальніше з основними історичними датами та особливостями функціонування журналу «Цитология и генетика» за 50 років його існування можливо ознайомитися у статті [4], див. також <http://cytgen/ru/CytoGen/Themes/htm>).

Установчий республіканський з'їзд генетиків та селекціонерів Української РСР відбувся 2–3 березня 1967 р. у м. Києві в приміщенні Великої конференц-зали АН УРСР. У роботі з'їзду взяли участь понад 300 осіб, серед них 240 делегатів від 109 науково-дослідних організацій, вищих навчальних закладів і селекційно-дослідних станцій республіки. З'їзд відкрив голова оргкомітету, завідувач Сектору генетики АН УРСР доктор біол. наук, проф. **П. К. Шкварніков**. Із вступним словом і привітанням до делегатів з'їзду звернувся

віце-президент АН УРСР академік АН УРСР **В. С. Гутиря**.

З програмною доповіддю «Про цілі і завдання Українського товариства генетиків і селекціонерів» на з'їзді виступив акад. ВАСГНІЛ **Б. П. Соколов** (Дніпропетровськ). Доповідач підкреслив, що перед генетиками і селекціонерами країни стоять актуальні задачі в галузі вивчення генетики людини і розробки питань медичної генетики; розробки генетичних основ селекції рослин, виведення високоврожайних сортів сільськогосподарських культур, стійких до захворювань і дії основних несприятливих чинників довкілля; розробки і застосування наукових методів добору за чистопородного розведення тварин, а також методів міжгібридного і міжлінійного схрещування із застосування штучного запліднення; впровадження у практику генетичних методів боротьби із шкідниками сільськогосподарських рослин, переносниками хвороб людини і тварин; виведення високопродуктивних штамів мікроорганізмів, корисних для людини тощо. Доповідач підкреслив, що крім традиційних методів, що ними до нині користуються селекціонери, необхідно розробити і використовувати інтенсивніші генетичні методи (гетерозисну селекцію із застосуванням цитоплазматичної чоловічої стерильності (ЦЧС), експериментальну поліплоїдію, індукований мутагенез, апоміксис тощо). Велику увагу доповідач приділив питанню поліпшення викладання генетики і селекції в університетах та інших ВНЗ та необхідності ширшої популяризації найновіших досягнень у цих галузях.

Далі було заслухано доповіді доктора біол. наук, проф. **С. М. Гершензона** «Значення і роль генетики у біології», члена-кореспондента АН УРСР **І. М. Полякова** «Основні досягнення селекції рослин в УРСР», голови проблемної ради «Цитология і генетика» при АН УРСР, члена-кореспондента АН УРСР **В. П. Зосимовича** «Про координацію досліджень з генетики в УРСР», а також виступи низки вчених у дебатах і обговореннях доповідей (**І. Х. Шиденко**, **П. А. Храмовський**, **В. Н. Шевченко**, **В. М. Пильнєв**). Наступного дня було заслухано доповідь доктора біол. наук, проф. **М. М. Колесніка** «Основні досягнення генетики і селекції тварин в УРСР» та виступи деяких учених в обговоренні доповіді.

На заключному засіданні 3 березня 1967 р. делегатами з'їзду було прийнято статут Товариства (згідно діючого на той час законодавства статут був затверджений Постановою Президії АН УРСР № 142 від 7 травня 1967 р.) і таємним

голосування обрано Раду Українського товариства генетиків і селекціонерів у складі 45 осіб, а також ревізійну комісію у складі 5 осіб. У той же день на першому засіданні Ради було обрано Президію та президента УТГіС. Президентом обрано **П. К. Шкварнікова**, віце-президентами — **С. М. Гершензона**, **Ф. Г. Кириченка**, **Б. Г. Новікова**, **Б. П. Соколова**, членами Президії — **В. П. Зосимовича**, **І. А. Кітаєва**, **М. М. Колесніка**, **Л. Л. Коханову** (секретар Президії), **А. К. Лещенка**, **І. М. Полякова**, **В. М. Ремесла**, **І. В. Яшовського** (секретар Президії).

Установчий з'їзд відкритим голосуванням одностайно прийняв наступну постанову:

1. Заснувати Українське товариство генетиків і селекціонерів.

2. Затвердити склад Ради республіканського товариства у кількості 45 осіб і ревізійну комісію у складі 5 осіб.

3. Схвалити проект Статуту товариства із врахуванням висловлених зауважень.

4. Вважати основними завданнями Товариства:

а) активну участь у розвитку в УРСР усіх галузей генетики і селекції на основі подальшого розкриття об'єктивних закономірностей спадковості і мінливості живих організмів і залучення працівників науки і практики до участі у вирішенні народногосподарських задач;

б) сприяти підвищенню кваліфікації членів Товариства, організації досліджень і реалізації результатів їхніх наукових робіт, а також установленню пріоритету радянських учених у наукових відкриттях і вирішенні найважливіших проблем генетики і селекції; сприяти популяризації і пропаганді наукових і практичних досягнень як у галузі генетики і селекції, так і в галузі історії вітчизняної і зарубіжної генетики і селекції;

в) сприяти підвищенню рівня викладання генетики і селекції у вищій і середній школі;

г) зміцнювати союз генетиків і селекціонерів.

5. Для виконання завдань, що стоять перед Товариством, вважати необхідним організувати філії (відділення) Товариства в окремих областях республіки, а також групи в крупних науково-дослідних закладах і вузах республіки.

6. Просити Раду товариства порушити клопотання перед відповідними організаціями про створення друкованого органу Товариства генетиків і селекціонерів.

7. Просити Президію АН УРСР прискорити організацію Інституту генетики АН УРСР.

Короткий звіт-хроніку про перебіг Установчого з'їзду і прийняті на ньому рішення опубліковано у журналах «Генетика» і «Цитология и генетика» [5, 6].

Як бачимо, на Установчому з'їзді було підбито підсумки багаторічної діяльності українських генетиків і селекціонерів і, головне, поставлені перед Товариством цілі і завдання, які на багато років наперед визначили основні напрями його діяльності.

У період між I (Установчим) і II з'їздом Українське товариство генетиків і селекціонерів увійшло до складу «Всесоюзного общества генетиков и селекционеров им. Н. И. Вавилова» (ВОГиС), почало йменуватись як «Українське республіканське товариство генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова» і функціонувало на правах, по суті, республіканського відділення Всесоюзного товариства.

Другий з'їзд УТГіС відбувся 7–10 червня 1971 р. в м. Києві. Відкриття з'їзду і перше пленарне засідання проходили у приміщенні головного корпусу Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка. З'їзд привернув величезну увагу громадськості, зокрема на його відкритті і пленарному засіданні були присутніми понад 700 учасників і гостей з'їзду, включно із 311 обраних делегатів від 11 відділень Товариства. У складі зареєстрованих делегатів і учасників з'їзду було 6 академіків і 5 членів-кореспондентів АН СРСР і АН УРСР, 36 докторів наук, 201 кандидат наук, 115 спеціалістів без наукового ступеня.

Для участі в роботі з'їзду від науково-дослідних інститутів, дослідних станцій, кафедр і лабораторій надійшло понад 400 заявок. Тези доповідей, відібраних спеціальною комісією для проголошення на засіданнях з'їзду, а також для демонстрації на стендах, надруковано у двох книгах збірника об'ємом 23,5 друкованих аркушів [7]. У цих збірниках розміщено 340 матеріалів доповідей.

Проведено 4 пленарних (7 і 10 червня) і 20 секційних засідань (8 і 9 червня). На першому пленарному засіданні 7 червня 1971 р. з вітальним словом до делегатів і учасників з'їзду звернувся академік-секретар Відділення загальної біології АН УРСР академік **О. П. Маркевич**. Потім було заслухано 8 доповідей, з якими виступили: академік **Н. П. Дубінін** (Москва) «Задачі генетики майбутнього», академік **Б. Л. Астауров** (Москва, президент Всесоюзного общества генетиков и селекционеров им. Н. И. Вавилова) «Перспективы развития исследований в области искусств-

венной регуляции пола у животных», проф. **М. М. Колесник** (Київ) «Генетика в сельскохозяйственном производстве», проф. **П. К. Шкварніков** (Київ) «Мутационная селекция растений», проф. **С. И. Алиханян** (Москва) «Практические аспекты современной генетики микроорганизмов», член-кор. АН УРСР **С. М. Гершензон** (Київ) «Обратная передача генетической информации от РНК на ДНК», акад. ВАСГНІЛ **Ф. Г. Кириченко** (Одеса) «Основные направления работ по созданию высокоурожайных, зимостойких сортов озимой пшеницы для степных районов Украины», член-кор. АН УРСР **І. М. Поляков** (Харків) «Некоторые направления научно-технического прогресса в селекции растений». Після пленарних доповідей відбулася активна і бурхлива дискусія, особливо щодо даних наукових експериментів, наведених у доповіді **С. М. Гершензона** (короткий аналіз основних положень пленарних доповідей і особливості наукової дискусії наприкінці пленарного засідання викладено в статті [8]).

На секційних засіданнях і стендових сесіях, у роботі яких взяли участь близько 360 осіб, повідомлено і обговорено понад 300 досліджень з генетики і селекції мікроорганізмів, рослин і тварин, з медичної генетики і генетики людини. Засідання секції проходили: 1. Секція генетики і селекції мікроорганізмів (керівник канд. біол. наук **Б. П. Мацелюх**) — в Інституті мікробіології і вірусології АН УРСР; 2. Секція генетики і селекції рослин (дві підсекції, керівники доктор біол. наук **Ю. П. Мирюта** і доктор с.-г. наук **Д. Ф. Лихварь**) — у великій біологічній і великій фізичній аудиторіях Київського держуніверситету (червоний корпус) відповідно; 3. Секція генетики і селекції тварин (керівник доктор біол. наук, проф. **М. М. Колесник**) — у павільйонах ВДНГ УРСР; 4. Секція генетики людини і медичної генетики (керівники доктор мед. наук, проф. **В. Д. Дишловий** і доктор мед. наук **К. П. Ганіна**) — в Інституті педіатрії, акушерства і гінекології.

На пленарному засіданні 10 червня 1971 р. делегатами з'їзду заслухано і обговорено звіт Ради і Президії Українського республіканського Товариства генетиків і селекціонерів (доповідь президента Товариства **П. К. Шкварнікова**), а також звіт ревізійної комісії Товариства (доповідь **Ю. П. Мирюти**). У дискусії по звітах виступили доктор біол. наук, проф. **П. А. Храновський**, член-кор. АН УРСР **С. М. Гершензон**, доктор мед. наук, проф. **В. Д. Дишловий**, доктор мед. наук **І. Р. Барилляк**, доктор с.-г. наук **В. В. Ейдрігевич**, проф. **В. І. Архипенко**, доктор біол. наук, проф.

В. Г. Шахбазов, кандидат с.-г. наук **В. І. Голота**, кандидат біол. наук **В. К. Шумний** (привітав з'їзд від імені сибірських генетиків), доцент **Г. Д. Бердишев**, доктор біол. наук **П. О. Сітько**. Після заключного слова проф. **П. К. Шкварнікова** обговорено кандидатури для виборів у Раду Товариства і в ревізійну комісію. Таємним голосуванням до складу ради Товариства обрано 62 особи. У цей же день на засіданні ради Товариства було обрано Президію у складі 17 осіб: президента Товариства (доктор біол. наук, проф. **П. К. Шкварніков**), 5 віце-президентів (член-кор. ВАСГНІЛ **П. Ф. Гаркавий**, доктор біол. наук, проф. **М. М. Колесник**, канд. біол. наук **Б. П. Мацелюх**, академік ВАСХНІЛ **В. М. Ремесло**, канд. с.-г. наук **М. І. Савченко**), ученого секретаря (канд. біол. наук **В. В. Моргун**) та 11 інших членів Президії (канд. мед. наук **Г. Д. Бердишев**, доктор мед. наук, проф. **В. Д. Дишловий**, член-кор. АН УРСР **В. П. Зосимович**, доктор біол. наук, проф. **Б. Г. Новіков**, канд. с.-г. наук **А. К. Лещенко**, доктор с.-г. наук **Д. Ф. Лихварь**, доктор с.-г. наук **К. В. Малуша**, член-кор. АН УРСР **І. М. Поляков**, доктор с.-г. наук **І. П. Проскура**, доктор біол. наук **П. О. Сітько**, доктор біол. наук **В. Г. Шахбазов**).

У цілому, на II-му з'їзді УТГіС в доповідях і виступах у процесі обговорення і наукових дискусіях було проаналізовано стан і першочергові завдання роботи у галузі генетики і селекції в Україні, що знайшло відображення у рішенні з'їзду. У досить розлогому рішенні II з'їзду генетиків і селекціонерів України особливу увагу приділено невирішеним питанням, труднощам і проблемам, що стоять перед генетичною наукою. Перед керівництвом Товариства поставлено завдання по можливості вирішити ці питання як самостійно, так і звернутись із клопотанням перед відповідними організаціями, перш за все урядовими. Зокрема, у Рішенні з'їзду підкреслено (мовою оригіналу): «...Несмотря на имеющиеся успехи, состояние генетики на Украине в целом остается пока неудовлетворительным. Многие важные направления генетики развиваются слабо, либо не развиваются совсем. Особую тревогу вызывает отставание в области молекулярной генетики, генетики микроорганизмов, генетических основ онтогенеза, проблем эволюционной генетики, генетики человека, частной генетики животных и растений, включая генетику иммунитета. Теоретический и методический уровень многих исследованных еще недостаточный... Слабо развиваются генетические направления в Секторе молекулярной биологии и генетики АН УССР... На Украине

нет головного генетического учреждения, имеющего целью проведение фундаментальных комплексных исследований по ведущим проблемам основных разделов современной генетики... Подготовка специалистов в области генетики и селекции во многих вузах Украины ведется на недостаточно высоком уровне, материальное оснащение и оборудование кафедр и лабораторий не соответствует современным требованиям... Нет учебников генетики и необходимых методических пособий на украинском языке...».

(Від автора — Ну і що змінилось за минулі 45 років? У Рішенні з'їзду генетиків і селекціонерів початку 1970-х років ніби описано сьогоdnішній стан генетичної науки в Україні).

Через півроку, а саме 31 січня — 5 лютого 1972 р. у Москві у приміщенні Московського державного університету на Ленінських горах відбувся II з'їзд Всесоюзного товариства генетиків і селекціонерів (ВОГиС), що нараховувало понад 4,5 тис. членів. З'їзд відкрив президент ВОГиС академік **Б. Л. Астауров** вступною доповіддю «Генетика и проблемы индивидуального развития». На з'їзді серед 21 пленарної доповіді не було жодної від України, а на 28-ми тематичних симпозиумах серед близько 250 повідомлень 29 було від України, кілька десятків доповідей від України було і серед близько 900 стендових повідомлень. До складу Центральної ради ВОГиС було обрано 89 осіб, з них 8 представників УТГіС, а саме: **С. М. Гершензон, В. І. Головченко, В. П. Зосимович, В. М. Ремесло, О. О. Созінов, Б. П. Соколов, В. Г. Шахбазов, П. К. Шкварніков**, а серед 25 членів президії Центральної ради ВОГиС був один представник від України — **В. П. Зосимович**. Президентом ВОГиС був обраний акад. **Н. В. Турбін** (детально перебіг II з'їзду ВОГиС описано у статті [9]).

Визначною подією у діяльності УТГіС між II і III з'їздами (1971–1976 рр.) стало проведення у 1975 р. у Києві на базі Інституту молекулярної біології і генетики АН УРСР (ІМБіГ) IV Всесоюзної наради з поліплоїдії, на яку з'їхалось понад 300 учасників з усього СРСР. Окрім тез доповідей, за матеріалами наради видано збірник наукових праць [10, 11]. Головою оргкомітету наради і головним редактором опублікованих тез і збірника праць був член Президії ВОГиС і УТГіС **В. П. Зосимович**. Ця конференція за своїм масштабом і науковим значенням може бути прирівняна до з'їзду.

Не менш важливою науковою подією стало проведення 20–23 лютого 1975 р. організованого

УТГіС на базі ІМБіГ та ВДНГ УРСР наукового семінару «Пути и методы получения нового исходного материала для селекции растений», у роботі якого взяли участь понад 200 учених з усього СРСР.

Наступний, III-й з'їзд УТГіС відбувся 22–25 червня 1976 р. в м. Києві у приміщенні головного корпусу Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (КДУ). У роботі з'їзду взяло участь близько 600 осіб, включаючи 178 делегатів від 20 обласних відділень Товариства. 22-го і 25-го червня відбулись пленарні засідання, а 23 і 24 червня працювали секції. До початку з'їзду опубліковано тези доповідей у двох частинах (томах) загальним об'ємом понад 25 друкованих аркушів, які містили близько 650 тез доповідей авторів з усього Радянського Союзу [12].

З'їзд і вранішнє пленарне засідання 22 червня 1976 р. відкрив вступним словом президент Товариства **П. К. Шкварніков**. З вітальним словом від Президії АН УРСР виступив академік-секретар Відділення загальної біології АН УРСР, член-кор. АН УРСР **А. М. Гродзинський**. Потім було заслухано три пленарних доповіді: члена-кор. ВАСГНІЛ **М. В. Кузьменка** (Південне відділення ВАСГНІЛ, Київ) «Завдання селекції на Україні», академіка **Н. П. Дубініна** (Інститут загальної генетики АН СРСР, Москва) «Головні завдання сучасного етапу розвитку радянської генетики», канд. біол. наук **В. А. Драгавцева** (Інститут цитології і генетики Сибірського відділення АН СРСР, Новосибірськ) «Принципи створення служби популяційного аналізу для інтенсифікації процесу селекції рослин», члена-кор. ВАСГНІЛ **О. О. Созінова** (Всесоюзний селекційно-генетичний інститут, Одеса) «Генетичні основи селекції на якість зерна».

На вечірньому пленарному засіданні 22 червня виступили доктор біол. наук, проф. **І. А. Захаров** (Інститут ядерної фізики АН СРСР, Ленінград) з доповіддю на тему «Новітні досягнення генетики мітохондрій»; доктор біол. наук, проф. **Д. Ф. Петров** (Біологічний інститут СВ АН СРСР, Новосибірськ) «Генетичні основи апоміксису і використання його у селекції»; доктор біол. наук, проф. **П. К. Шкварніков** (Інститут молекулярної біології і генетики АН УРСР, Київ) «Проблеми мутаційної селекції рослин»; доктор біол. наук, проф. **М. М. Колесник** (Українська сільськогосподарська академія, Київ) «Генетика і племінна справа у тваринництві».

23 і 24 червня працювали секції з'їзду: 1. Загальної і молекулярної генетики (головували

на секції член-кор. АН УРСР **Г. Х. Мацука**, доктор біол. наук, проф. **Г. Д. Бердишев**, доктор біол. наук, проф. **В. Г. Шахбазов**, канд. біол. наук **С. С. Малюта**. Засідання проходили у приміщенні клубу КДУ, відбулося 4 засідання, прочитано 1 лекція і 31 доповідь, число учасників коливалось у межах від 50 до 200); 2. Цитогенетики (голови на секції член-кор. АН УРСР **В. П. Зосимович**, доктор біол. наук, проф. **В. П. Баннікова**, доктор біол. наук, проф. **Н. Е. Зайковська**. Засідання проходили у 235-й аудиторії головного корпусу КДУ, проведено 3 засідання, заслухано 18 доповідей, у дискусіях взяли участь 14 осіб, число учасників коливалось у межах від 30 до 45 осіб); 3. Експериментального мутагенезу і поліплоїдії (голови секції член-кор. АН УРСР **Ф. Л. Щепотьєв**, доктор біол. наук, проф. **П. К. Шкварніков**, доктор с.-г. наук, проф. **А. Ф. Шулиндін**, доктор с.-г. наук, проф. **М. О. Неговський**, 329 аудиторія КДУ, проведено 4 засідання, прочитано 30 доповідей); 4. Генетики мікроорганізмів (голови канд. біол. наук **Б. П. Мацелюх** та **В. П. Тульчинська**, проведено одне засідання, прочитано 9 доповідей); 5. Генетики людини і медичної генетики (голови доктор мед наук, проф. **К. П. Ганіна**, доктор мед наук **І. Р. Барилляк**, кандидат мед. наук **Т. І. Буживська**, проведено 4 засідання, заслухано 33 доповіді); 6. Спеціальної генетики і селекції рослин (голови академік **В. М. Ремесло**, член-кор. ВАСГНІЛ **О. О. Созінов**, доктор с.-г. наук проф. **Д. Ф. Лихварь**, доктор с.-г. наук, проф. **І. В. Яшовський**, працювало дві підсекції, проведено 7 засідань, заслухано 52 доповіді); 7. Спеціальної генетики і селекції тварин (голова доктор біол. наук, проф. **М. М. Колесник**, доктор с.-г. наук, проф. **В. Є. Недава**, доктор с.-г. наук, проф. **Є. В. Ейдрігевич**, доктор с.-г. наук, проф. **Ф. К. Почерняев**. Проведено 4 засідання, заслухано 32 доповіді, 62 учасника).

25 червня 1976 р. на пленарному засіданні було заслухано звіт Президії УТГіС про діяльність Товариства за 1971-1975 рр. Зі звітною доповіддю виступив президент Товариства проф. **П. К. Шкварніков**. Він підкреслив, що за звітний період проведено 9 Республіканських нарад, семінарів і симпозіумів, на них прочитано понад 330 доповідей і лекцій. Обласними відділеннями УТГіС проведено 77 нарад, зборів і семінарів, на яких прочитано 350 доповідей і лекцій. Проведено 3 тематичні генетичні школи, у тому числі дві республіканських і одна обласна у Харкові, на яких прочитано понад 70 лекцій. Президія і низка відділень УТГіС брали участь в організації і проведенні на території республіки семи всесоюзних координаційних і тематичних нарад і трьох міжнародних симпозіумів, на базі

Інституту молекулярної біології і генетики АН УРСР (ІМБіГ) працював постійно діючий лекторій з генетики тощо. Заслухано також звіт ревізійної комісії, з яким виступив голова ревізійної комісії канд. біол. наук **В. А. Труханов**. Далі було заслухано короткі звіти голів про роботу секцій, обговорено представлені звіти. У дискусії по звітах виступили доктор біол. наук **Н. А. Неговський**, доктор біол. наук, проф. **В. Г. Шахбазов**, доктор с.-г. наук **К. В. Малуша**, член-кор. АН УРСР **В. П. Зосимович**, кандидат с.-г. наук **М. Н. Гульчій**, доктор біол. наук, проф. **Г. Д. Бердишев**.

Після цього відбулися вибори керівних органів Товариства. До складу Ради УТГіС було обрано 67 осіб, а до складу ревізійної комісії 5 осіб (доктор біол. наук **Ю. П. Мирюта**, кандидат біол. наук **М. К. Сафін**, кандидат біол. наук **Т. Г. Титок**, **А. М. Забара**, **В. Ф. Беденко**). На першому засіданні Ради було обрано президію Товариства у складі 11 осіб, президентом Товариства обрано академіка АН УРСР і ВАСГНІЛ **О. О. Созінова**, віце-президентами — доктора біол. наук, проф. **Г. Д. Бердишева**, члена-кор. АН УРСР **Г. Х. Мацуку**, доктора біол. наук **Н. А. Неговського**, а вченим секретарем — доктора біол. наук **Н. К. Наваліхіну**. Детальніше особливості перебігу III з'їзду УТГіС викладено у публікаціях [13, 14].

У період між III і IV з'їздами УТГіС (1976–1981 рр.) наукове життя генетиків і селекціонерів як України, так і всього СРСР було дуже бурхливим.

Під егідою Товариства спільно з ІМБіГ і на його базі було започатковано і систематично проводились Республіканські наради і школи з генетичної інженерії, які очолював віце-президент УТГіС, директор ІМБіГ **Г. Х. Мацука**, і на які з'їжджались учені, переважно молодь, з усього СРСР. Усього за 10 років (1977–1986 рр.) було проведено сім республіканських нарад, матеріали яких публікувалися у міжвідомчому збірнику наукових праць «Молекулярная биология» (головний редактор **Г. Х. Мацука**). Всього побачило світ 38 випусків цього часопису. На його базі у 1985 р. створено науковий журнал «Биополимеры и клетка», який нині видається ІМБіГ під назвою «Biopolymers and Cell».

Так само активно розвивалися дослідження і в галузі клітинних біотехнологій, систематично проводились симпозіуми, наради, конференції з цього питання. Наприклад, на базі ІМБіГ за участі УТГіС 13–17 червня 1977 р. проведено Республіканську школу-семінар «Застосування культури ізольованих тканин, клітин і органів рослин у генетиці і селекції», у 1979 р. — Всесоюзний симпозіум «Новые методы создания и использова-

ния исходных материалов для селекции растений» (вибрані матеріали опубліковано у однойменному збірнику, К. : Наук. думка, 1979. — 264 с.), проведено кілька розширених засідань президії УТГіС, на яких було заслухано і обговорено наукові доповіді провідних учених з проблем генетичної і клітинної інженерії і біотехнології рослин, тварин і мікроорганізмів тощо.

16–20 травня 1977 р. у Ленінграді (Санкт-Петербурзі) відбувся третій з'їзд ВОГіС. Від УТГіС до складу оргкомітету цього з'їзду було введено лише члена-кореспондента ВАСГНІЛ **О. О. Созінова**. Українським ученим не було надано можливості виступити з лекцією чи пленарною доповіддю. Ні на одному із 15 симпозіумів з'їзду не головував представник УТГіС, а з доповідями на симпозіумах виступили всього 9 членів УТГіС, а саме: **С. М. Гершензон** (Київ) «Мутагенное действие биополимеров и проблема направленных мутаций», **Б. П. Мацелюх** (Київ) «Ультрафертильные штаммы *Streptomyces olivaceus*», **О. О. Созінов** (Одеса) «Роль биохимической генетики в развитии метода сигналей А. С. Серебровского при решении некоторых теоретических и практических задач селекции злаков», **В. І. Головченко** (Київ) «Результаты и перспективы использования индуцированного мутагена в селекции кормового люпина», **А. Ф. Стельмах** «Анеуплоидия мягких пшениц: проблемы и перспективы использования», **Н. В. Старова** (Харківська обл.) «Полиплоидия в эволюции и селекции древесных пород», **В. І. Дідусь** (Харків) «Сорта озимой пшеницы Харьковского селекцентра», **А. Ф. Шулиндін** (Харків) «Преобразование геномов, создание и внедрение в производство новой культуры тритикале», **В. А. Сергеев** (Харківська обл.) «Влияние генотипа, условий внешней среды и взаимодействия этих факторов на проявление продуктивных признаков мясных кур». Так само на жодній із 19 секцій з'їзду не головував представник УТГіС, а з доповідями виступили **А. І. Курінний** (Київ) «Цитогенетическая активность пестицидов разных классов химических соединений», **А. А. Сибірний** із співавторами (Львів) «Селекция мутантов дрожжей, обладающих множественной чувствительностью к антибиотикам и антиметаболитам», **В. А. Кунах** із співавторами (Київ) «Влияние экзогенных фитогормонов на динамику пloidности проростков ячменя, обработанных полиплоидогенами», **А. А. Кучко** із співавторами (Київ, Москва) «Культура изолированных протопластов картофеля», **М. Р. Козаченко** (Харків) «Создание методами мутагенеза исходного материала для селекции и

эволюционно-генетических исследований ячменя» та ін., усього 11 доповідей.

21–30 серпня 1978 р. у Москві відбувся XIV Міжнародний генетичний конгрес, в якому взяли участь понад 3000 учених з усього світу. Непогано на цьому конгресі була представлена й українська наука. Одним із заступників голови Національного організаційного комітету Конгресу був **В. М. Ремесло** (Київська обл.), на засіданнях секцій головували (і виступили з доповідями) **П. К. Шкварніков** (Київ), **В. Г. Шахбазов** (Харків), **В. І. Євсіков** (Київ), **А. Ф. Стельмах** (Одеса). З доповідями на секціях виступили **Б. П. Мацелюх** (Київ), **А. А. Сибірний** (Львів), **Т. І. Буживська** (Київ), **В. І. Кавсан** (Київ), **С. С. Малюта** (Київ), **В. А. Кунах** (Київ), **Т. М. Чеченева** (Київ) та ін., усього 18 доповідей з різних наукових центрів України.

IV з'їзд УТГіС відбувся 19–22 травня 1981 р. в Одесі на базі Всесоюзного генетико-селекційного інституту (ВСГІ), Одеського політехнічного інституту і Одеського державного університету. До початку з'їзду видано шість томів праць загальним об'ємом майже 70 друкованих аркушів, у яких представлено близько 450 невеликих статей — матеріалів, поданих на з'їзд [15]. У роботі з'їзду взяли участь 470 делегатів і учасників, із них 152 делегати із 25 областей Української РСР.

19 травня у актовому залі Одеського політехнічного інституту з'їзд відкрив президент УТГіС акад. ВАСГНІЛ і АН УРСР **О. О. Созінов**. З привітанням до учасників з'їзду звернулись віцепрезидент АН УРСР акад. АН УРСР **Ф. С. Бабічев** і секретар Одеського обкому КПРС **Г. Д. Максименко**.

На вранішньому пленарному засіданні з розлогими пленарними доповідями виступили акад. АН СРСР **Н. П. Дубінін** (Москва) «Проблеми генетичної інженерії», акад. ВАСГНІЛ і АН УРСР **О. О. Созінов** (Москва, Київ) «Генетично детермінований поліморфізм білків та мінливість кількісних ознак», доктор біол. наук, проф. **Г. Д. Бердишев** (Київ) «Системна будова і функціонування гена». На вечірньому пленарному засіданні виступили проф. **В. Г. Шахбазов** (Харків) «Роль і природа інтегральних властивостей геному, що визначають гетерозис, неспецифічну стійкість і вікові зміни», проф. **П. К. Шкварніков** (Київ) «Специфічність дії мутагенних факторів на вищих рослинах», доктор біол. наук **В. А. Драгавцев** (Новосибірськ) «Проблема ідентифікації генотипів за кількісними ознаками у рослинних популяціях», акад. АН МССР **В. Д. Симинел** (Кишинів) «Створення вихідного матеріалу для селекції рослин методом експериментального мута-

генезу», проф. **М. М. Колесник** (Київ) «Генетика кількісних ознак продуктивності тварин», проф. **К. П. Ганіна** (Київ) «Цитогенетична діагностика в онкоморфології». Заслухано також доповідь директора ВСГІ **Л. К. Сечняка** (Одеса), присвячену аналізу стану генетико-селекційних робіт в УРСР та доповідь президента Академії наук Молдавської РСР акад. **А. А. Жученка** (Кишинів) присвячену проблемам нового наукового напрямку — екологічній генетиці рослин. Доповідач особливо підкреслив практичну спрямованість екологічної генетики, що полягає у зростанні загальної і специфічної адаптивності рослин, в ефективному використанні природних і штучних енергоресурсів, в охороні довкілля.

20–21 травня 1981 р. у приміщеннях ВСГІ, Одеського сільськогосподарського інституту та Одеського медичного інституту працювали 13 секцій, а саме: 1) Загальна, молекулярна і математична генетика (керівники секції **Г. Х. Мацука**, **О. О. Созінов**); 2) Цитогенетика (керівник **А. Ф. Стельмах**); 3) Експериментальний мутагенез і поліплоїдія (**П. К. Шкварніков**, **Ф. Л. Щепотьєв**); 4) Генетика гетерозису рослин (**В. Г. Шахбазов**); 5) Генетика і селекція зернових, круп'яних і зернобобових культур (**Л. К. Сечняк**, **І. В. Яшовський**); 6) Генетика і селекція технічних, ефіроолійних та інших культур (**Н. А. Неговський**); 7) Генетика і селекція кормових, овочевих культур і картоплі (**Волков**, **Єфімов**); 8) Генетика і селекція плодово-ягідних, декоративних та інших багаторічних культур (**П. Я. Голодрига**, **О. Н. Докучаєва**); 9) Генетичні основи селекції тварин (**М. М. Колесник**, **В. Є. Недава**); 10) Медична генетика і генетика людини (**К. П. Ганіна**, **І. Р. Бариліак**); 11) Генетика мікроорганізмів (**А. К. Фролов**, **Б. П. Мацелюх**); 12) Генетичні аспекти захисту довкілля (**А. І. Курінний**); 13) Викладання генетики (**Г. Д. Бердишев**). На секціях було заслухано і обговорено близько 300 доповідей.

22 травня 1981 р. відбулося заключне пленарне засідання. Зі звітною доповіддю про діяльність Президії УТГіС виступив президент УТГіС **О. О. Созінов**. Він зупинився на основних результатах робіт у галузі генетики і селекції в Україні між III і IV з'їздами УТГіС, тобто за період 1976–1981 рр., а також коротко охарактеризував організаційну діяльність УТГіС. Доповідач підкреслив, що за час між III і IV з'їздами зросла кількість його членів — з 2117 у 1976 р. до 2633 на початок травня 1981 р. Охарактеризував якісний склад Товариства, зокрема звернув увагу, що серед його членів 9 академіків, 6 членів-кореспондентів, 116 докторів і 1002 кандидатів біологічних, сіль-

ськогосподарських і медичних наук, 1007 спеціалістів, 305 студентів. Кількість колективних членів Товариства за звітний період зросла з 20 до 58. З доповіддю про роботу ревізійної комісії УТГіС виступив її голова **А. Ф. Бобер**.

В обговоренні доповідей виступили проф. **В. К. Симоненко** (Одеса, ВСГІ), проф. **Б. Я. Резнік** (Одеса, Медичний інститут), проф. **П. Я. Голодрига** (Ялта, Всесоюзний інститут виноградарства і виноробства «Магарач»), доктор біол. наук **Б. П. Мацелюх** (Київ, Інститут мікробіології і вірусології АН УРСР), доцент **Д. М. Щербина** (Полтава, Педагогічний інститут), проф. **Г. І. Лазюк** (Мінськ, Білоруська філія Інституту медико-генетичних проблем АМН СРСР). Після обговорення було прийнято розлоге рішення з'їзду, в якому поставлено основні завдання перед українськими генетиками і селекціонерами на наступну п'ятирічку. Головним серед них було виконання рішень КПРС по реалізації продовольчої програми.

Відбулися вибори до нового складу Ради УТГіС (обрано 76 осіб) і членів ревізійної комісії (5 осіб). На засіданні Ради було обрано Президію УТГіС у складі 27 осіб. Президентом УТГіС був обраний акад. **О. О. Созінов**, віце-президентами — проф. **Г. Д. Бердишев**, член-кор. АН УРСР **Ю. Ю. Глеба**, член-кор. АН УРСР **Г. Х. Мацука**, проф. **І. В. Яшовський**, ученим секретарем — доктор біол. наук **Н. К. Наваліхіна**.

Вперше в історії Товариства на IV з'їзді УТГіС за видатні роботи у галузі генетики і селекції і за активну участь у діяльності УТГіС були обрані почесними членами 13 учених — членів Товариства, а саме: **Голота** Яків Андріанович, **Голубинський** Іван Миколайович, **Зайковська** Ніна Едуардівна, **Іванов** Олександр Павлович, **Колесник** Микола Микитович, **Лещенко** Анастасія Кирилівна, **Лихвар** Данило Федорович, **Малуша** Кирило Васильович, **Неговський** Микола Олександрович, **Ситько** Панько Онуфрійович, **Філов** Олександр Іванович, **Шевченко** Василь Миколайович, **Шкварніков** Петро Климентійович.

Детально з перебігом з'їзду і коротким викладом змісту основних доповідей можливо ознайомитися в статтях-хроніках (див. [16, 17]), а з матеріалами всіх наукових доповідей, представлених на IV з'їзд УТГіС, можливо ознайомитися в публікаціях матеріалів з'їзду [15].

1–5 лютого 1982 р. у м. Кишинів відбувся четвертий з'їзд ВОГіС ім. М. І. Вавилова. Від УТГіС до складу оргкомітету цього з'їзду було введено академіка АН УРСР, члена Президії центральної ради ВОГіС **С. М. Гершензона**. Серед 54 кураторів симпозіумів був один представник УТГіС —

академік ВАСГНІЛ **О. О. Созінов**. Серед семи пленарних доповідей була і доповідь **С. М. Гершензона** «Мутагенное действие природных и синтетических полинуклеотидов и проблема направленных мутаций». З доповідями на симпозиумах виступили **Ю. Ю. Глеба** «Гибридизация клеток растений и генетический анализ», **О. О. Созінов** «Использование полиморфизма белков в селекции растений», **Б. Е. Подоба** «Пути использования наследственного полиморфизма в селекции крупного рогатого скота», **В. М. Ремесло** «Актуальные проблемы селекции озимой пшеницы», **А. Ф. Шулиндін** «Генетика и селекция тритикале», **І. Я. Балков** «Основные итоги и перспективы селекционно-генетической работы по сахарной свекле», **П. П. Літун** «Методические задачи обеспечения технологии селекционного процесса у растений», **Н. В. Старова** «Гибридизация и гетерозис у лесных древесных растений», **А. Ф. Стельмах** «Изогенные по локусам vgp 1–3 линии пшениц и анализ генетики развития», **В. В. Моргун** «Методические вопросы мутационной селекции злаковых культур», **Ф. Ф. Эйсер** «Моделирование процессов селекции в скотоводстве», **П. Н. Буйная** «Генетические аспекты гибридизации красного степного скота с зебу и яком» та ін., усього 19 доповідей.

У з'їзд УТГіС відбувся 17–20 червня 1986 р. в Умані (Черкаська обл.) на базі Уманського сільськогосподарського інституту (нині — Уманський національний університет садівництва). У роботі з'їзду взяли участь 383 делегата і учасника. До початку з'їзду вийшли друком тези доповідей у п'яти томах об'ємом 40 друкованих аркушів [18].

На першому пленарному засіданні 17 червня із вступним словом виступив президент УТГіС **О. О. Созінов**, учасників з'їзду привітали секретар Уманського міського КПУ **А. Г. Дзюбенко**, ректор Уманського сільськогосподарського інституту проф. **А. І. Здоровцев**, президент Молдавського товариства генетиків і селекціонерів академік АН МССР **В. Д. Симинел**.

На пленарному засіданні з доповідями виступили академік ВАСГНІЛ і АН УРСР **О. О. Созінов** «Сучасна генетика і науково-технічний прогрес»; член-кор. АН УРСР **В. В. Моргун** «Експериментальний мутагенез і селекція пшениці», доктор біол. наук; проф. **Г. Д. Бердишев** «Дія екзогенних нуклеїнових кислот і проблеми генної інженерії евкаріотів»; доктор мед. наук, проф. **К. П. Ганіна** «Можливості і обмеження оцінки стану ДНК у пухлинних клітинах людини»; доктор с.-г. наук, проф. **Б. П. Гурсєв** «Генетичні основи селекції кукурудзи на скоростиглість»; доктор біол. наук, проф. **В. Г. Шахбазов** «Значення біо-

електричного потенціалу ядра в активності ядерного геному»; доктор біол. наук, проф. **В. П. Баннікова** «Теоретичні і прикладні аспекти вивчення ембріогенезу на сучасному етапі».

Наступні два дні працювали дванадцять секцій, на яких було заслухано 164 доповіді і представлено понад 200 стендових повідомлень із найважливіших проблем генетики і селекції рослин, тварин, мікроорганізмів, медичної генетики і генетики людини, генетичних аспектів охорони довкілля, викладання генетики.

20 червня 1986 р. на засіданні делегатів з'їзду заслухано звітну доповідь президії УТГіС з якою виступив президент УТГіС **О. О. Созінов** та звіт ревізійної комісії Товариства (довідала канд. біол. наук **Т. Г. Тіток**). Після обговорення доповідей обрано Раду УТГіС у складі 68 осіб і ревізійну комісію у складі 5 осіб, а також делегатів на V з'їзд ВОГіС, що відбувся у листопаді 1987 р. у Москві.

На першому засіданні Ради товариства обрано президію УТГіС у складі 26 осіб. Президентом УТГіС обраний член-кореспондент АН УРСР **В. В. Моргун** (директор Інституту фізіології рослин і генетики АН УРСР), віце-президентами доктор с.-г. наук, проф. **Л. О. Животков** (директор Миронівського НДІ селекції і насінництва пшениці ВАСГНІЛ, Київська обл.), канд. с.-г. наук **А. А. Корчинський** (учений секретар Південного відділення ВАСГНІЛ, Київ), канд. біол. наук **В. А. Труханов** (завідувач відділу цитогенетики і поліплоїдії Інституту фізіології рослин і генетики АН УРСР, Київ), ученим секретарем УТГіС обрана кандидат біол. наук **В. Ф. Логвиненко** (провідний науковий співробітник Інституту фізіології рослин і генетики АН УРСР, Київ). Членами президії обрані: доктор с.-г. наук, проф. **О. С. Алексєєва** (зав. кафедрою с.-г. інституту, Кам'янець-Подільський, Хмельницька обл.), доктор мед. наук, проф. **І. Р. Бариляк** (зав. відділу НДІ Хлорпроект, Київ), доктор біол. наук, проф. **Г. Д. Бердишев** (професор Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка), **С. Т. Бережко** (НВО «Сахсвекла», Київ), доктор мед. наук, проф. **К. П. Ганіна** (Інститут проблем онкології, Київ), академік АН УРСР **С. М. Гершензон** (радник дирекції Інституту фізіології рослин і генетики АН УРСР, Київ), проф. **В. А. Гонтаровський** (зав. лабораторії генетики Всесоюзного НДІ кукурудзи, Дніпропетровськ), проф. **Б. П. Гурьєв** (директор УкрНДІ рослинництва, генетики і селекції, Харків), проф. **С. В. Качура** (УкрНДІ розведення і штучного запліднення рогатої худоби, Київська обл.), **А. І. Кореневський** (Миколаїв), доктор біол. наук, проф. **Б. П. Мацелюх** (зав. відділу Інституту мікробіології і вірусології АН УРСР, Київ), проф. **М. С. Ме-**

четний (декан агрономічного факультету Ворошиловградського с.-г. інституту, Ворошиловград (нині — Луганськ), кандидат біол. наук, доцент **Ю. М. Мішкурів** (завідувач кафедри генетики Уманського с.-г. інституту, Черкаська обл.), кандидат с.-г. наук **М. Г. Савченко** (ст. наук. співробітник Івановської сільськогосподарської дослідної станції, Сумська обл.), проф. **Л. К. Сечняк** (директор ВСГІ, Одеса), академік **О. О. Созінов** (голова Південного відділення ВАСГНІЛ, Київ), проф. **І. П. Чучмій** (зав. відділу селекції кукурудзи Черкаського НВО «Еліта»), доктор біол. наук, проф. **В. Г. Шахбазов** (завідувач кафедри генетики і цитології Харківського державного університету), доктор біол. наук, проф. **І. А. Шевцов** (завідувач відділу генетичних основ гетерозису Інституту фізіології рослин і генетики АН УРСР, Київ), член-кор. АН УРСР **Ф. Л. Щепотьєв** (завідувач кафедри ботаніки Донецького державного університету), доктор біол. наук, проф. **І. В. Яшовський** (завідувач відділу УкрНДІ землеробства, Київська обл.).

На V з'їзді УТГіС за видатні роботи у галузі генетики і селекції і за активну участь у діяльності УТГіС були обрані почесними членами 11 учених — членів Товариства, а саме: **Воловенко Віра** Тимофіївна, **Губернатор Василь** Степанович, **Голодрига Павло** Якович, **Кузьменко Михайло** Васильович, **Мечетний Микола** Степанович, **Наваліхіна Ніна** Костянтинівна, **Павленко Федір** Андріанович, **Савченко Микола** Гнатович, **Созінов Олексій** Олексійович, **Храновський Павло** Андрійович, **Щепотьєв Федір** Львович.

Детально з науковими положеннями наукових доповідей, представлених на V з'їзд УТГіС, можливо ознайомитися в публікаціях матеріалів з'їзду [18].

24–28 листопада 1987 р. в Москві відбувся V з'їзд ВОГиС, присвячений 100-річчю від дня народження М. І. Вавилова. Члени УТГіС брали активну участь у роботі цього з'їзду. **О. О. Созінов** був заступником голови оргкомітету з'їзду, виступив з пленарною доповіддю «Современная генетика: проблемы и перспективы», головував на пленарному засіданні, був куратором, а також головою одного із симпозиумів і виступив з доповіддю «Генетические маркеры в селекции растений». Голоували на симпозиумах і виступили на них з науковими доповідями: **М. А. Пілінська** (Київ) «Прошлое, настоящее и будущее исследованный мутагенности пестицидов», **Ю. Ю. Глеба** (Київ) «Проблемы гибридизации соматических клеток», **Є. П. Стеклєнєв** (Асканія-Нова) «Возможности и пределы успешной гибридизации животных». З доповідями на симпозиумах виступили також **С. М. Гершензон** (Київ) «Избирате-

льность мутагенного действия природных и синтетических полинуклеотидов», **В. М. Кавсан** (Київ) «Строение и эволюция инсулиновых генов», **В. А. Кунах** (Київ) «Возможные механизмы генетической гетерогенности популяций соматических клеток растений», **В. В. Моргун** (Київ) «Мутационная селекция растений», **В. І. Головченко** (Київ) «Теоретические и методические основы мутационной селекции на примере создания фузариозоустойчивых сортов безалкалоидного люпина», **Г. С. Горбань** (Харків) «Достижения и перспективы селекции тритикале», **В. М. Пильнєв** (Одеса) «Межвидовая гибридизация в селекции озимой твердой пшеницы», **Л. Г. Романенко** із співавторами (Сімферополь) «Отдаленная гибридизация в селекции эфиромасличных культур», **С. Ф. Лукьянюк** (Одеса) «Использование клеточных технологий в селекции растений», **Ф. А. Попереля** (Одеса) «Генетика качества зерна озимой мягкой пшеницы», **Ф. К. Почерняєв** (Полтава) «Современные достижения в селекции свиней», **О. Я. Гречаніна** (Харків) «Пренатальная диагностика генетических дефектов: состояние и перспективы».

У період 1986–1992 рр., тобто між V і VI з'їздами, діяльність УТГіС під керівництвом **В. В. Моргуна** значно активізувалась, щороку проводились різні наукові, науково-практичні заходи, значно посилилася робота з селекціонерів, особливо активізувались селекціонери рослин. У цілому ж за цей період Президія УТГіС із залученням обласних відділень Товариства підготувала і провела низку всесоюзних та всеукраїнських конференцій, семінарів, читань тощо з питань генетики, селекції та біотехнології. Особливо представницькою була організована УТГіС спільно з Інститутом фізіології рослин і генетики АН УРСР і українським НДІ землеробства Південного відділення ВАСГНІЛ всесоюзна нарада «Спеціальна генетика рослин» (Київ, 23–25 травня 1989 р.), яку за своїм масштабом та участю вчених із усього Радянського Союзу (близько 300 учасників) була порівнянна зі з'їздом. (Матеріали цієї конференції опубліковано у двох томах тез доповідей [19]). Загалом наукових конференцій, правда дещо меншого масштабу, присвячених різним питанням генетики і селекції у цей період було проведено 12.

VI з'їзд УТГіС проходив 3–6 березня 1992 р. у Полтаві на базі Полтавського сільськогосподарського інституту. У роботі з'їзду взяли участь 220 делегатів і учасників. До початку з'їзду вийшли друком тези доповідей у трьох томах об'ємом 32 друкованих аркушів, які містили близько 500 тез [20].

На вранішньому пленарному засіданні 3 березня 1992 р. із вступним словом виступив президент УТГіС академік АН України **В. В. Моргун**. З пленарними доповідями виступили член-кор. УААН **В. А. Сидоров** (Київ) «Перспективи генетичного конструювання нових форм рослин», член-кор. АН України **Б. П. Мацелюх** (Київ) «Досягнення і перспективи розвитку генетики мікроорганізмів», доктор біол. наук, проф. **В. Г. Шахбазов** (Харків) «Досягнення і проблеми гетерозису», від групи авторів виступив доктор мед. наук, проф. **І. Р. Барилляк** (Київ) «Про концепцію національної наукової програми «Захист генофонду населення України».

На вечірньому пленарному засіданні відбулися делегатські збори, на яких зі звітною доповіддю «Про роботу УТГіС у 1986–1991 рр.» виступив президент УТГіС **В. В. Моргун**, а зі звітом ревізійної комісії за цей самий період — кандидат біол. наук **Л. М. Романов**. Відбулося обговорення доповідей і висунення кандидатур до складу Ради і ревізійної комісії.

4-го березня 1992 р. на вранішньому засіданні відбулися вибори Ради і ревізійної комісії УТГіС. На першому засіданні Ради президентом УТГіС обраний академік АН України **В. В. Моргун**, віце-президентами — доктор с.-г. наук, проф. **Л. О. Животков** (Український НДІ селекції і насінництва пшениць, Миронівка, Київська обл.), канд. с.-г. наук **А. А. Корчинський** (Південне відділення ВАСГНІЛ, Київ), канд. біол. наук **В. А. Труханов** (Інститут фізіології рослин і генетики АН УРСР, Київ), ученим секретарем УТГіС обрана кандидат біол. наук **Т. М. Чеченєва** (Інститут фізіології рослин і генетики АН УРСР, Київ).

4–5 березня 1992 р. робота з'їзду відбувалася у секціях: 1) Загальна і молекулярна генетика (керівник доктор біол. наук **С. С. Малюта**, заслухано і обговорено 16 доповідей); 2) Медична генетика і генетика людини (керівник доктор мед. наук, проф. **І. Р. Барилляк**, заслухано і обговорено 17 доповідей); 3) Генетика і селекція мікроорганізмів (керівник член-кор. АН України **Б. П. Мацелюх**, заслухано і обговорено 19 доповідей); 4) Генетика і селекція тварин (керівник кандидат біол. наук **В. С. Качура**, 21 доповідь); 5) Генетика і селекція пшениці (керівник академік УААН **С. Ф. Лифенко**, 19 доповідей); 6) Генетика і селекція зернових, бобових і круп'яних культур (керівник академік УААН **А. М. Шевченко**, 39 доповідей); 7) Експериментальний мутагенез і мутаційна селекція рослин (керівник академік АН України **В. В. Моргун**, 14 доповідей); 8) Генетика гетерозису (керівник доктор біол. наук, проф. **В. Г. Шахбазов**, 13 доповідей); 9) Генетика і се-

лекція технічних, овочевих і лікарських культур (керівник доктор біол. наук **Л. О. Бугаєнко**, 23 доповіді); 10) Генетика і селекція деревних, плодкових і декоративних культур (керівник член-кор. АН України **Ф. Л. Щепотьєв**, 14 доповідей); 11) Генетика рослин *in vitro* (керівник доктор біол. наук **Б. О. Левенко**, 11 доповідей); 12) Цитогенетика (керівник доктор біол. наук **В. К. Симоненко**, 9 доповідей); 13) Математична генетика (керівник доктор с.-г. наук **В. І. Власов**, 7 доповідей); 14) Генетичні аспекти захисту довкілля (керівник кандидат с.-г. наук **А. А. Корчинський**, 10 доповідей).

6 березня 1992 р. на вранішньому засіданні заслухано 4 пленарних доповіді, їх зробили: доктор с.-г. наук **Ю. Д. Рубан** «Селекційний процес у скотарстві і збереження породного генофонду», кандидат біол. наук **В. К. Рябчун** «Проблеми і організація національного банку зародкової плазми у республіці», академік УААН **С. Ф. Лифенко** «Проблеми і методи селекції озимої пшениці», доктор біол. наук **А. Ф. Стельмах** «Спеціальна генетика — запорука розвитку селекції».

На вечірньому засіданні підбито підсумки роботи секцій, прийнято постанову з'їзду. Було також прийнято нову редакцію статуту УТГіС, розроблену комісією у складі **В. В. Моргун** (голова), **О. С. Алексєєва**, **А. А. Сибірний**, **А. Ф. Стельмах**, **А. А. Корчинський**, **В. А. Труханов**, **Л. О. Животков**. З проекту нової редакції Статуту виключено положення про те, що Українське товариство входить до складу Всесоюзного товариства генетиків і селекціонерів і є тепер Всеукраїнською громадською організацією. Уточнені були мета і завдання Товариства, уточнено та розширено права регіональних осередків Товариства та колективних членів. Усі положення Статуту приведені у відповідність до діючого законодавства України.

23–27 листопада 1992 р. у Мінську відбувся VI, останній в історії з'їзд ВОГіС як всесоюзної організації, він уже іменувався як «VI съезд общества генетиков и селекционеров им. Н. И. Вавилова». (Пізніше під аббревіатурою ВОГіС почало функціонувати російське товариство — «Вавиловское общество генетиков и селекционеров»). Від УТГіС до складу оргкомітету цього з'їзду ввійшли **В. В. Моргун** та **О. О. Созінов**, який також головував на пленарному засіданні. Головами і доповідачами на секціях були: **П. П. Літун** (Харків) «Информационное обеспечение генетических и селекционных исследований», **А. Ф. Стельмах** (Одеса) «Исследования по частной генетике важнейших признаков», **А. М. Бондаренко** (Київ) «Генетические механизмы адаптации культивируемых растительных

клеток к факторам питательной среды», **А. А. Сибірний** (Львів) «Селекция мутантов метилотрофных дрожжей для использования в биотехнологии», **О. Я. Гречанина** (Харків) «Достижения в пренатальной диагностике наследственных болезней». З доповідями на секціях виступили також: **А. І. Курінний** із співавторами (Київ) «Сравнительная оценка территорий некоторых сельскохозяйственных районов по мутагенному фону», **В. Ф. Герасименко** (Одеса) «АРМ селекционера для перекрестно-опыляющихся культур», **В. Г. Шахбазов** (Харків) «Новое о механизмах эффекта гетерозиса, неспецифической устойчивости и возрастных изменений генома», **А. І. Здруйковська-Ріхтер** із співавторами (Ялта) «*In vitro* получение исходного материала для селекции нектарина раннего и ультрараннего сроков созревания», **Т. К. Терновська** (Київ) «Геномный анализ морозоустойчивости пшеницы», **В. А. Кунах** із співавторами (Київ) «Особенности геномной изменчивости культивируемых клеток раувольфии». Матеріали VI з'їзду ОГіС було опубліковано лише у вигляді двотомного авторського покажчика [21].

Після VI з'їзду діяльність УТГіС завмерла, не збереглися в архіві навіть протоколи VI з'їзду. Впродовж 1992–1999 рр. ніяких з'їздів, конференцій чи навіть Пленумів Ради УТГіС не проводилось. І лише 8 лютого 1999 р. на конференції УТГіС, зібраній президентом Товариства **В. В. Моргуном** і яка відбулася у приміщенні Інституту фізіології рослин і генетики НАН України (Київ), було уточнено і затверджено проект нового Статуту Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова. Статут було зареєстровано Міністерством юстиції України 9 червня 2000 р., свідоцтво № 1446. (З текстом цього Статуту можливо ознайомитись на сайті УТГіС (<http://www.utgis.org.ua>). 22 травня 2001 р. на засіданні президії УТГіС було прийнято рішення про проведення чергового VII з'їзду УТГіС.

VII з'їзд УТГіС відбувся 4–6 червня 2002 р. у Криму в с. Піщане Бахчисарайського р-ну на базі Кримської дослідної станції тютюнництва. У роботі з'їзду взяли участь 332 учасника, з них 95 делегатів від 21 обласного відділення Товариства. До початку з'їзду видано фундаментальну чотиритомну колективну монографію «Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть» загальним об'ємом понад 220 друкованих аркушів, яка узагальнила стан світових досягнень, а також теоретичні і практичні надбання не лише українських генетиків і селекціонерів за останні перед VII з'їздом роки, а й частково досягнення вчених Росії [22].

З'їзд відкрив 4 червня вступним словом віце-президент УТГіС доктор с.-г. наук, проф. **Л. О. Животков**, з привітанням від УААН до учасників звернувся віце-президент УААН акад. УААН **М. В. Роїк**. З пленарними доповідями виступили акад. УААН **В. П. Буркат** (Київ) «Розвиток учення про генетику, селекцію і біотехнологію у тваринництві в працях українських учених»; акад. УААН **С. П. Лифенко** (Одеса) «Історія генетики і селекції пшениці в Україні»; акад. УААН **С. П. Лісовий** (Київ) «Генетика стійкості рослин до збудників хвороб: аспекти історичного розвитку та перспективи досліджень»; доктор мед. наук, проф. **І. Р. Барилляк** (Київ) «Медична генетика: досягнення і перспективи»; доктор с.-г. наук **А. М. Авідзба** (Ялта, Крим), назва доповіді не збереглася.

У другій половині дня була заслухана звітна доповідь Президії УТГіС за роботу впродовж 1992–2002 рр., яку виголосила учений секретар УТГіС доктор біол. наук **Т. М. Чеченєва**. Після короткого обговорення доповіді було обрано Раду товариства у кількості 30 осіб та ревізійну комісію у складі 5 осіб.

Рада на своєму першому засіданні обрала Президію УТГіС у складі 12 осіб. Президентом УТГіС обрано акад. УААН **М. В. Роїка**, першим віце-президентом — члена-кор. НАН України **В. А. Кунаха**, віце-президентами — доктора мед. наук, проф. **І. Р. Барилляка**, акад. УААН **В. П. Бурката**, члена-кор. УААН **В. Г. Михайлова**, ученим секретарем обрано доктора біол. наук **Т. М. Чеченєву**. Ревізійна комісія обрала своїм головою кандидата біол. наук **М. О. Корнєєву**.

5 червня 2002 р. проходили секційні засідання і стендові сесії. Усього працювало 10 секцій: 1) Загальна генетика (керівники академік УААН **А. Ф. Стельмах** і доктор біол. наук, проф. **В. Г. Шахбазов**, заслухано, розглянуто і обговорено 18 усних і стендових доповідей); 2) Молекулярна і біохімічна генетика та генетика мікроорганізмів (керівники академік УААН **Ю. М. Сиволап**, член-кор. НАН України **С. С. Малюта** і доктор біол. наук, проф. **В. О. Федоренко**, заслухано, розглянуто і обговорено 19 усних і стендових доповідей); 3) Генетика і селекція пшениці та інших злакових культур (керівники академік УААН **С. П. Лифенко** і член-кор. УААН **М. А. Литвиненко**, 13 доповідей); 4) Генетика і селекція кукурудзи та біотехнологія (керівники член-кор. НАН України **В. А. Кунах** і доктор с.-г. наук **Л. В. Козубенко**, 17 доповідей); 5) Генетика і селекція технічних, плодових та декоративних культур (керівники академік УААН **М. В. Роїк** і доктор с.-г. наук **В. Г. Перетятко**, 22 доповіді); 6) Експери-

ментальний мутагенез (керівник доктор с.-г. наук **М. Р. Козаченко**, 9 доповідей); 7) Генетика і селекція бобових і круп'яних культур (керівники член-кор. УААН **В. Г. Михайлов** і доктор біол. наук **А. Ф. Бобер**, 19 доповідей); 8) Генетика і селекція овочевих, баштанних, лікарських та ефіролійних культур (керівники член-кор. УААН **В. А. Кравченко** і доктор біол. наук **Л. О. Бугаєнко**, 7 доповідей); 9) Медична генетика (керівники доктор мед. наук **І. Р. Бариляк** і доктор біол. наук **Л. Л. Лукаш**, 8 доповідей); 10) Генетика тварин (керівники академік УААН **В. П. Буркат** і член-кор. УААН **В. П. Коваленко**, 17 доповідей).

На пленарному засіданні увечері 5 червня заслухано оглядові виступи керівників секцій, проведено заключну дискусію, прийнято рішення з'їзду. Серед пунктів Рішення VII з'їзду УТГіС слід звернути увагу на такі як «2. ... Обласним відділенням провести перереєстрацію членів Товариства», «3. Започаткувати з 2003 р. видання наукового журналу «Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів», «6. Президії товариства поновити проведення наукових конференцій щорічно між з'їздами...».

Детальніше з особливостями перебігу VII з'їзду УТГіС і його рішеннями можливо ознайомитися в публікації [23].

Новообрана Президія УТГіС почала активно відроджувати роботу Товариства, регулярно проводились засідання, на яких оперативно вирішувались як поточні, так і стратегічні завдання. Було проведено Державну реєстрацію журналу «Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів», сформовано склад редколегії і редакційної ради журналу, з 2003 р. забезпечено його регулярне (двічі на рік) видання. У подальшому журнал було визнано ВАКом України як фахове видання у галузі біологічних і сільськогосподарських наук, це визнання систематично підтверджується до тепер. Відроджено практику проведення щорічних наукових симпозіумів, конференцій, читань та нарад.

Зокрема, у 2003 р. було започатковано щорічну Міжнародну конференцію «Фактори експериментальної еволюції організмів», подані на цю конференцію матеріали публікуються у однойменному збірнику наукових праць, який теж визнано фаховим у галузі біологічних наук. Щорічний аналіз цих конференцій публікується у статтях у журналі «Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів», з коротким оглядом перебігу перших дев'яти конференцій і перших сімнадцяти томів збірника «Фактори експериментальної еволюції організмів» можливо ознайомитися в огля-

довій публікації [24], а з матеріалами наступних X і XI-ї конференцій — у статтях [25, 26].

У цілому ж за період між VII і VIII з'їздами УТГіС, тобто протягом 2003–2007 рр. Президія УТГіС із залученням обласних відділень Товариства підготувала і провела низку міжнародних та всеукраїнських конференцій, семінарів, читань тощо з питань генетики, селекції та біотехнології, зокрема наступні:

- Науково-практична конференція «Проблеми онкогенетики: наукові та прикладні аспекти» (Київ, 2002);
- I, II, III Міжнародні наукові конференції «Фактори експериментальної еволюції організмів» (2003, 2004, 2006 рр., усі — Алушта, Крим);
- IV Міжнародна наукова конференція «Геном рослин» (Одеса, 2003);
- Науково-практичний семінар «Проблеми отримання та використання генетично-модифікованих і клонованих організмів (Біла Церква, 2004);
- Наукова конференція «Сучасна біотехнологія в сільському господарстві та медицині» (Київ, 2005);
- Міжнародні ювілейні читання, присвячені сторіччю від дня народження Ервіна Чаргаффа (Чернівці, 2005);
- Міжнародна науково-практична конференція «Генетичні ресурси для адаптивного рослинництва: мобілізація, інвентаризація, збереження, використання» (Львів — Оброшино, 2005);
- Наукова конференція «Проблеми екогенетики в Україні» (Яремче, 2005);
- Міжнародна науково-практична конференція «Аграрна наука і освіта XXI» (Умань, 2006);
- Міжнародні Ліннеєвські читання, присвячені 300-річчю з дня народження Карла Ліннея (Луганськ, 2007);
- Наукова конференція, присвячена сторіччю з дня народження акад. В. М. Ремесла (Миронівка, 2007) тощо.

З повним переліком конференцій, проведених УТГіС у 2002–2007 рр., можливо ознайомитись у публікації [27].

24–28 вересня 2007 р. у місті Алушта, Крим на базі туристично-оздоровчого комплексу «Чайка» відбувся черговий VIII з'їзд Українського товариства генетиків і селекціонерів. VIII з'їзд збігався з 40-ю річницею від часу заснування УТГіС і був присвячений 120-річчю від дня народження М. І. Вавилова.

У роботі з'їзду взяли участь 82 делегати та 103 учасника від 21 регіонального відділення

Товариства. Крім того, серед учасників VIII з'їзду УТГіС були вчені з Росії, Білорусі, Азербайджану, Латвії, Великої Британії. Всього у роботі з'їзду взяли участь 233 особи. На основі поданих наукових матеріалів до початку з'їзду видано фундаментальне двотомне видання «Досягнення і проблеми генетики, селекції та біотехнології» [28]. У першому томі в оглядових і експериментальних статтях наведено дані з основних напрямів загальної, молекулярної та біохімічної генетики; генетики та селекції тварин; генетики та селекції мікроорганізмів; генетики людини та медичної генетики; питання викладання генетики, селекції, еволюції та біотехнології, а у другому томі — генетики та селекції рослин, молекулярної структури та організації геномів, аналізу та оцінки генетичних ресурсів, біотехнології у сільському господарстві та медицині. Усього збірник містить майже 300 статей, представлених дослідниками провідних наукових центрів України, Росії, Білорусі, Латвії, Молдови, Азербайджану, Болгарії, Ірану, Швеції, Німеччини, США (див. [28]).

25 вересня 2007 р. з привітанням з нагоди відкриття з'їзду до учасників звернувся президент УТГіС **М. В. Роїк**. З привітаннями виступили також депутат Алуштинської міської ради доктор с.-г. наук **В. П. Головін**, заступник директора Інституту загальної генетики РАН (Москва) доктор біол. наук, професор **І. В. Голденкова-Павлова**, голова Ростовського відділення ВОГиС доктор с.-г. наук, професор **В. Г. Картамишев**. Потім членкор. НАН України **С. С. Малюта** прочитав лекцію «М. І. Вавилов і сучасна генетика», а кандидат біол. наук **В. А. Труханов** зробив доповідь «Перші сторінки історії Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова».

Після перерви розпочалося пленарне засідання, на якому головували академік УААН **М. В. Роїк** і членкор. НАН України **В. А. Кунах**. Доповіді зробили: академік УААН **Ю. М. Сиволап** (Одеса) «Геном рослин у генетико-селекційних дослідженнях в Україні»; доктор біол. наук, професор **М. В. Кучук** (Київ) «Біотехнологія рослин у 21-му столітті»; членкор. НАН України **В. А. Кунах** (Київ) «Генетична пластичність соматичних клітин рослин»; академік НАН України **Я. Б. Блюм** (Київ) «Цитоскелет як ефективний інструмент для біотехнології рослин»; академік УААН **М. В. Роїк** (Київ) «Останні досягнення у селекції цукрових буряків».

У другій половині дня 25 вересня відбулися збори делегатів з'їзду, головував на засіданні **С. С. Малюта**. Було заслухано звітну доповідь Президії УТГіС про роботу Товариства за період між VII та VIII з'їздами (2002–2007 рр.), яку виголосив президент УТГіС **М. В. Роїк**. За плідну ро-

боту низці членів Товариства він також вручив Почесні грамоти Президії (перелік нагороджених надруковано у повідомленні [29]). Потім зі звітом ревізійної комісії УТГіС виступила її голова **М. О. Корнєєва**. Після обговорення доповідей (у дебатах виступили **І. Р. Барилляк**, **В. В. Базалій**, **Я. Б. Блюм** та ін., усього 7 чоловік) збори одногосно визнали роботу Ради та Президії товариства задовільною. У результаті відкритого голосування до нового складу Ради УТГіС було обрано 41 особу, а до складу ревізійної комісії — 5 осіб (персональний склад обраних органів наведено в статті [27]).

Рада УТГіС на своєму першому засіданні після тривалої дискусії і обговорення двох кандидатур на посаду президента Товариства (**М. В. Роїка** висунув **Ю. М. Сиволап**, а **В. А. Кунах** висунула **О. В. Митрофанова**), шляхом таємного голосування більшістю голосів обрала члена-кореспондента НАН України **В. А. Кунаха**. Віцепрезидентами відкритим голосуванням обрано доктора мед. наук, проф. **І. Р. Барилляка**, доктора біол. наук, проф. **М. В. Кучука**, академіка УААН **Ю. М. Сиволапа**, ученим секретарем — доктора біол. наук **О. В. Дубровну**. Членами президії обрані: академік НАН України **Я. Б. Блюм**, академік УААН **Т. К. Горова**, доктор біол. наук **Л. Л. Лукаш**, академік НАН України **В. В. Моргун**, академік УААН **М. В. Роїк**, академік НАН України та УААН **О. О. Созінов**, доктор біол. наук, проф. **В. О. Федоренко**, доктор біол. наук **Т. М. Чеченєва**. Скарбником Товариства призначено кандидата біол. наук **І. І. Лялько**.

26–27 вересня 2007 р. у першій половині дня проходили пленарні засідання, а після обіду — засідання по секціях і стендові сесії. Секції були наступними: 1) Загальна, молекулярна та біохімічна генетика (головували членкор. НАН України **С. С. Малюта** і проф. **М. Р. Козаченко**); 2) Генетика і селекція рослин (головуючі академіки УААН **Т. К. Горова** і **Б. В. Дзюбецький**); 3) Генетика та селекція тварин (доктор біол. наук, проф. **В. С. Коновалов** і доктор біол. наук **С. І. Ковтун**); 4) Аналіз та оцінка генетичних ресурсів (доктор біол. наук, проф. **В. О. Федоренко** і доктор біол. наук, проф. **І. І. Коршиков**); 5) Генетика людини та медична генетика (доктор біол. наук, проф. **Г. Р. Акопян**, доктор біол. наук **Л. А. Лівшиць**); 6) Біотехнології у сільському господарстві та медицині (доктор біол. наук, проф. **М. В. Кучук**, доктор біол. наук **Т. М. Чеченєва**). Усього у ці дні було заслухано і обговорено 12 пленарних доповідей, 61 секційну доповідь, представлено 88 стендових повідомлень.

28 вересня на заключному засіданні проведено підсумкову дискусію і прийнято рішення VIII з'їзду Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М.І Вавилова. Зміст рішення з'їзду, текст звіту Президії УТГіС та хроніку з'їзду наведено у статті [27].

Коротко роботу, проведenu Товариством після VIII з'їзду (у 2007–2012 рр.) описано у публікації [30]. Тут я підкреслю лише величезну науково-організаторську діяльність, проведenu Президією і керівництвом обласних організацій Товариства. Зокрема за ці 5 років на базі установ-засновників первинних осередків Товариства проведено 98 наукових конференцій, 21 симпозиум з публікацією збірників тез і матеріалів, 147 нарад, 106 наукових семінарів, у тому числі 15 всеукраїнських семінарів з питань вирощування окремих сільськогосподарських культур та порід худоби, проведено 31 «круглий стіл». Під час проведення щорічних Міжнародних конференцій «Фактори експериментальної еволюції організмів» проводилися пленуми Ради УТГіС, на яких підбивалися підсумки роботи за минулий рік і ставились завдання на рік наступний (див. [24]).

Підсумки цієї роботи і її аналіз було проведено на IX з'їзді УТГіС, що відбувся 24–28 вересня 2012 р. у місті Алушта, Крим на базі туристично-оздоровчого комплексу «Чайка». IX з'їзд був присвячений 125-річчю від дня народження М. І. Вавилова і 100-річчю від дня народження Й. А. Рапопорта.

У роботі з'їзду взяли участь 107 делегатів (76,4 % від числа обраних, обрано 140 осіб) від 25 регіональних відділень Товариства. На час проведення з'їзду Товариство нараховувало 1410 членів, серед них: 35 академіків та членів-кореспондентів НАН України, НААН, НАМН, близько 250 докторів наук, понад 600 кандидатів наук. Крім того, серед учасників IX з'їзду УТГіС були вчені з Азербайджану, Білорусі, Великої Британії, Ізраїлю, Канади, Киргизії, Латвії, Польщі, Росії, США, Угорщини. Всього у роботі з'їзду взяли участь 278 осіб.

На основі поданих наукових матеріалів до початку з'їзду опубліковано чергові два томи видання «Досягнення і проблеми генетики селекції та біотехнології», Том 3 і Том 4 [31]. У третьому томі в оглядових і експериментальних статтях наведено дані з основних напрямів генетики і селекції рослин та тварин; генетики людини та медичної генетики; аналізу і оцінки генетичних ресурсів, а у четвертому томі — дані із загальної, молекулярної та біохімічної генетики; екогенетики; молекулярної структури і організації геномів; генетики і селекції мікроорганізмів; біотехнології в сіль-

ському господарстві та медицині. 3-й і 4-й томи збірника містять близько 300 статей, представлених дослідниками провідних наукових центрів України, Росії, Білорусі, Латвії, Молдови, Азербайджану, Швеції, Німеччини, США (див. [31]).

25 вересня 2007 р. з привітанням з нагоди відкриття з'їзду до учасників звернувся президент УТГіС **В. А. Кунах**. У вступному слові він коротко охарактеризував життєвий шлях та наукові досягнення відомих учених М. І. Вавилова і Й. А. Рапопорта, ювілеям яких присвячено IX з'їзд УТГіС. З привітаннями виступили також віцепрезидент ВОГіС академік РАСХН **І. А. Тихонович** (Санкт-Петербург) і голова Білоруського товариства генетиків і селекціонерів член-кореспондент НАН Білорусі **А. В. Кільчевський** (Мінськ). З пленарними науковими доповідями виступили академік НААН України **Ю. М. Сиволап** (Південний біотехнологічний центр в рослинництві НААН України, Одеса) «Молекулярні маркери і селекція рослин в Україні»; член-кореспондент НАН Білорусі **А. В. Кільчевський** (Інститут генетики і цитології НАН Білорусі, Мінськ) «Развитие геномики в Беларуси»; академік РАСХН **І. А. Тихонович** (ВНИИ сельскохозяйственной микробиологии РАСХН, Санкт-Петербург, Россия) «Генетический контроль растительно-микробного сигналинга в симбиозе»; доктор біол. наук, професор **Л. А. Лутова** «Санкт-Петербургский государственный университет, Россия) «Современные достижения в генетике развития растений»; доктор біол. наук, професор **Р. А. Волков** (Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича) «Организація та еволюційна динаміка генів рРНК рослин»; професор **R. Hasterok** (University of Silesia, Katowice, Poland) «FISH-ing Nuclear Genomes: Glitters and Shadows of Modern Plant Cytogenetics».

У другій половині дня 25 вересня 2012 р. відбулося засідання делегатів IX з'їзду УТГіС. Із звітною доповіддю про роботу Товариства за період між VIII і IX з'їздами виступив президент УТГіС **В. А. Кунах** (з основними положеннями звіту можливо ознайомитися в публікації [30]). Від імені Президії Товариства він також вручив Почесні грамоти «За активну участь у роботі Товариства, багаторічну сумлінну працю, вагомий досягнення у науковій діяльності» найактивнішим членам, визначним генетикам, селекціонерам та біотехнологам (список нагороджених опубліковано в [32]). Зі звітом ревізійної комісії виступила її голова доктор біол. наук **І. С. Карпова**.

В обговоренні звітів узяли участь делегати **О. В. Білинська** (Харків), **Б. В. Моргун** (Київ), **А. І. Опалко** (Умань), **О. В. Митрофанова** (Ялта,

Крим), **І. А. Козерецька** (Київ), **В. О. Федоренко** (Львів), **Ю. М. Сиволап** (Одеса), **В. С. Мамалига** (Вінниця), **Н. Е. Волкова** (Одеса). Відкритим голосуванням делегати оцінили роботу Президії та Ради товариства за звітний період задовільною. Потім головуєчий на з'їзді доцент **А. І. Опалко** зачитав листа, з яким звернувся до делегатів відсутній на з'їзді віце-президент УТГіС **М. В. Кучук**. Він високо оцінив роботу Президії товариства і, особливо, Президента — В. А. Кунаха і звернувся до делегатів з пропозицією обрати на наступний термін президентом УТГіС члена-кореспондента НАН України **В. А. Кунаха**. Відкритим голосуванням було обрано Раду товариства у складі 39 осіб і ревізійну комісію у складі 5 осіб (зі списком обраних членів Ради і ревізійної комісії можливо ознайомитися в публікації [33]).

На засіданні Ради товариства, одразу після її обрання, поступила пропозиція від членів Ради **В. Г. Радченка**, **Ю. М. Сиволапа**, **О. В. Митрофанової** обрати президентом В. А. Кунаха. Відкритим голосуванням членів Ради президентом УТГіС було обрано члена-кореспондента НАН України **В. А. Кунаха**. Віце-президентами одногосно обрано члена-кореспондента НАН України **М. В. Кучука** і академіка НААН України **Ю. М. Сиволапа**, ученим секретарем — доктора біол. наук, професора **Н. М. Дробик**. Членами Президії обрано академіка НАН України **Я. Б. Блюма**, академіка НАН України **Г. В. Єльську**, доктора біол. наук **О. В. Дубровну**, члена-кореспондента НААН України **С. І. Ковтун**, кандидата біол. наук **І. А. Козерецьку**, доктора біол. наук **Л. Л. Лукаш**, академіка НАН України **В. В. Моргуна**, доктора біол. наук, професора **В. О. Федоренка**, академіка НАН України і НААН України **О. О. Созінова**. Скарбником Товариства призначено кандидата біол. наук **О. В. Підпалу**.

26–27 вересня у першій половині дня проходили наукові пленарні засідання, на яких заслухано наступні доповіді: доктор біол. наук, професор **Ю. М. Константинов** (Сибирський Інститут фізіології і біохімії рослин СО РАН, Иркутск, Россія) «Імпорт ДНК в мітохондрії: роль в преобразовании геномов и биотехнологические приложения»; доктор біол. наук, професор **Т. К. Терновська** (Національний університет «Киево-Могилянська академія», Київ) «Геномна та хромосомна інженерія рослин: чи досягнуто мету, яку ставили?»; академік НАН України **В. Г. Радченко** (Науковий центр екомоніторингу та біорізноманіття мегаполісу НАН України, Київ) «Про напрями селекції люцерни, що дозволяють значно підвищити врожай її насіння»; член-кореспондент НАН України **В. А. Кунах** (Інститут

молекулярної біології і генетики НАН України, Київ) «Рослинний організм як система клітинних популяцій: пластичність клітинного геному і її наслідки»; доктор біол. наук, професор **В. О. Федоренко** (Львівський національний університет імені Івана Франка) «Регуляторні гени актиноміцетів: нові інструменти для вивчення біосинтезу антибіотиків і конструювання їхніх продуцентів»; доктор біол. наук, професор **Л. Л. Лукаш** (Інститут молекулярної біології і генетики НАН України, Київ) «Клітинна терапія — нові можливості»; доктор біол. наук, професор **Л. О. Атраментова** (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна) «Проект «геногеографія» і його реалізація в Україні»; член-кореспондент НААН України **С. Ю. Рубан** (Інститут генетики і розведення тварин НААН України, Київська обл.) «Ефективність використання геномно-типування в молочному скотарстві України».

У ці ж дні 26–27 вересня після обіду відбулися секційні засідання та стендові повідомлення. Усього працювало 9 секцій: 1) Загальна, молекулярна та біохімічна генетика; 2) Екогенетика; 3) Молекулярна структура і організація геномів; 4) Генетика і селекція рослин; 5) Генетика та селекція тварин; 6) Генетика та селекція мікроорганізмів; 7) Генетика людини та медична генетика; 8) Аналіз та оцінка генетичних ресурсів; 9) Клітинні та генні біотехнології.

За три дні роботи 25–27 вересня 2012 р. було заслухано і обговорено 14 пленарних доповідей, 54 секційних, представлено 44 стендових повідомлення. 28 вересня проведено заключну дискусію і прийнято рішення з'їзду. Хронологія і рішення IX з'їзду УТГіС наведено у публікації [33].

У ці дні йде підготовка до проведення чергового, X з'їзду і святкування 50-річчя від часу заснування УТГіС ім. М. І. Вавилова. На пленумі Ради товариства, що відбувся 13 вересня 2016 р. в Одесі під час проведення XI Міжнародної конференції «Фактори експериментальної еволюції» (див. [26]), прийнято рішення провести черговий X з'їзд УТГіС на початку жовтня у м. Умань на базі Національного дендропарку «Софіївка» НАН України та Уманського національного інституту садівництва.

Нині у суспільстві відмічається злет уваги до проблем біології, біомедицини, біотехнологій, сучасної генетики і еволюції органічного світу. Досягнення в цих напрямках науки, зокрема, можливість швидкої і порівняно дешевої розшифровки геному і епігеному будь якої людини чи сільськогосподарських рослин і тварин, успіхи в генній терапії, клонування вищих ссавців, використання

у медицині стовбурових клітин та вирощування на їх основі тканин та окремих органів, створення і застосування у виробництві трансгенних і генетично модифікованих рослин і тварин тощо, широко обговорюється у суспільстві як у засобах масової інформації, так і в соціальних мережах. Пояснення цьому явищу лежить на поверхні — у суспільному розвитку настала ера біології та біомедицини. Насамперед це стосується розвитку молекулярної біології та молекулярної і клітинної генетики і створення на їхній основі по суті нової галузі знань — генетичної інженерії. Уже сьогодні успіхи біологічних наук досягли того рівня, коли можна говорити про їх визначальний вплив на рівень якості життя людини, перш за все на її здоров'я, тривалість повноцінного творчого життя і (прогностично) про можливе безсмертя людини як індивідуума.

Відповідно до потреб сьогодення дещо змінилися і наукові акценти діяльності нашого Товариства. Наразі увага акцентується на дослідженнях у галузі клітинної біології і генетики людини, тварин, рослин, мікроорганізмів і вірусів, у галузі молекулярної, популяційної, екологічної генетики, молекулярної цитогенетики і геноміки (структурної і функціональної), молекулярної і структурної біоінформатики, клітинної і молекулярної біотехнології, на дослідженнях, виконаних на міжгалузевих стижах цих наук. Осучаснюється тематика наукових конференцій, що організовуються і проводяться під егідою Товариства, до складу наукових і оргкомітетів, а також до складу редколегії і редакційної ради журналу «Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів» і збірника наукових праць «Фактори експериментальної еволюції організмів» залучається більше відомих учених зі світовим ім'ям (див., зокрема, аналіз щорічних Міжнародних наукових конференцій «Фактори експериментальної еволюції організмів» у публікаціях [24–26]). До речі, обидва вищезазначені друковані періодичні видання — журнал і збірник наукових праць, відповідними наказами Міністерства освіти і науки включено до Переліку наукових фахових видань України у галузі біологічних наук. Вважаю це великим досягненням нашого Товариства — ми чи не єдина громадська організація України, яка має два друкованих періодичних видання, які видаються на громадських засадах і включені до Переліку наукових фахових видань.

Українське товариство генетиків і селекціонерів імені М. І. Вавилова святкуватиме свій ювілей у надзвичайно складні для України часи. Тому зараз наше завдання, завдання українських учених полягає в тому, щоб бути на рівні сучасної

науки та зробити свій достойний внесок у генетику, селекцію, сучасні біотехнології, а також у використання здобутків світової науки на благо України. Закликаю всіх членів Товариства ще активніше працювати, залучати до роботи у Товаристві нових членів, особливо наукову молодь. Хай усім нам щастить на обраному шляху наукової діяльності на благо нашої Батьківщини — незалежної України!

Насамкінець хочу вибачитися за цей місцями фрагментарний огляд 50-річної діяльності Українського товариства генетиків і селекціонерів імені М. І. Вавилова — далеко не все відображено в архівах, які збереглися і які мені вдалося віднайти. І хоч більшість описаних подій відбулася на моїх очах і, частіше всього, за моєї більш-менш активної участі, я міг дещо забути, пропустити щось важливе. У процесі викладу матеріалів я намагався бути об'єктивним. Наскільки мені це вдалося — судити іншим учасникам описаних у цій статті подій.

І останнє — з усіма матеріалами, що стосуються роботи УТГіС можна ознайомитися на сайті <http://www.utgis.org.ua> [34].

Перелік література

1. О положении в биологической науке. Стенографический отчет сессии Всесоюзной академии сельскохозяйственных наук имени В. И. Ленина. 31 июля — 7 августа. Москва, ОГИС : Сельхозгиз, 1948. — 536 с.
2. Про підсумки роботи сесії Всесоюзної академії сільськогосподарських наук імені В. І. Леніна і про завдання дальшого розвитку мічуринської агробіології на Україні. Стенографічний звіт з республіканської наради 30 серпня — 7 вересня 1948 р. Київ-Харків : Державне видавництво сільськогосподарської літератури УРСР, 1948 / Ред. колегія П. А. Власюк, П. Ф. Плисецький, А. Н. Світельник. — 300 с.
3. Кунах В. А. Развитие генетики в Национальной академии наук Украины. — К. : Академперіодика, 2009. — 102 с.
4. Кунах В. А. Нашому журналу — 50 років! // Цитология и генетика. — 2017. — Т. 51, № 2. — С. 3–5.
5. Зосимович В. П., Навалихина Н. К. Учредительный республиканский съезд генетиков и селекционеров Украинской ССР. — К. : Генетика. — 1967. — № 12. — С. 127–129.
6. Голда Д. М. Учредительный республиканский съезд Украинского общества генетиков и селекционеров // Цитология и генетика. — 1967. — Т. 1, № 4. — С. 91–94.
7. Генетика и селекция на Украине (Материалы II съезда генетиков и селекционеров Украины). — К. : Наук. думка, 1971. — Часть I—Часть II.
8. Голда Д. М., Моргунов В. В., Стрельчук С. И. 2-й съезд Украинского общества генетиков и селекционеров им. Н. И. Вавилова // Цитология и генетика. — 1972. — Т. 6, № 2. — С. 178–182.
9. Хроника. О II съезде Всесоюзного общества генетиков и селекционеров имени Н. И. Вавилова // Генетика. — 1972. — Т. 8, № 6. — С. 168–173.
10. IV Всесоюзное совещание по полиплоидии. Киев, октябрь 1975. Тезисы докладов. — К. : Наук. думка, 1975.
11. Экспериментальная полиплоидия у культурных растений. Сб. науч. тр. / Редкол.: В. П. Зосимович (ответств. ред.) и др. — К. : Наук. думка, 1977. — 232 с.

12. III съезд генетиков и селекционеров Украины. Тезисы докладов. — К. : Наук. думка, 1976. — Часть I–II.
13. *Стрельчук С. И., Голда Д. М.* III съезд Украинского общества генетиков и селекционеров им. Н. И. Вавилова // Цитология и генетика. — 1976. — Т. 10, № 6. — С. 553–555.
14. *Бердышев Г., Голда Д.* Третий съезд генетиков и селекционеров Украины // Генетика. — 1977. — Т. 13, № 7. — С. 1321–1323.
15. IV съезд генетиков и селекционеров Украины. Тезисы докладов. — К. : Наук. думка, 1981. — Часть 1–6.
16. *Бердышев Г. Д., Голда Д. М., Зуй В. Д.* IV съезд УОГиС — состояние и задачи генетики в Украинской ССР // Цитология и генетика. — 1981. — Т. 15, № 5. — С. 85–92.
17. *Бердышев Г. Д., Голда Д. М.* IV съезд генетиков и селекционеров Украины // Генетика. — 1982. — Т. 18, № 10. — С. 1733–1735.
18. V съезд генетиков и селекционеров Украины. Тезисы докладов. — К. : Наук. думка, 1986. — Часть 1–5.
19. Частная генетика растений. Тезисы докладов конференции 23–25 мая 1989 г. — К., 1989. — Том 1–2.
20. VI съезд Украинского общества генетиков и селекционеров им. Н. И. Вавилова. (Полтава, 1992). Тезисы докладов. — К. : Академия наук Украины, 1992. — Том 1–3.
21. Материалы VI съезда общества генетиков и селекционеров им. Н. И. Вавилова. Минск, 23–27 ноября 1992 г. Авторский указатель. — Минск. — Часть I–II.
22. Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / Редкол.: В. В. Моргун (голов. ред.) та ін. — К. : Логос, 2001. — Т. 1. — 644 с.; Т. 2. — 636 с.; Т. 3. — 480 с.; Т. 4. — 675 с.
23. *Чеченєва Т. М.* VII з'їзд Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова // Вісн. Укр. тов-ва генетиків і селекціонерів. — 2003. — № 1. — С. 151–153.
24. *Кунах В. А.* За нагоди проведення X міжнародної наукової конференції «Фактори експериментальної еволюції організмів» // Фактори експериментальної еволюції організмів — 2015. — Т. 16. — С. 7–12.
25. *Мосула М. З., Дробик Н. М., Кунах В. А.* Досягнення і перспективи сучасної генетики, селекції, біотехнології та еволюційної теорії (За матеріалами X Міжнародної конференції «Фактори експериментальної еволюції організмів», 14–18 вересня 2015 р., м. Чернівці, Україна) // Вісн. Укр. тов-ва генетиків і селекціонерів. — 2016. — Т. 14, № 1. — С. 92–100.
26. *Мосула М. З., Дробик Н. М., Кунах В. А.* Сучасний стан генетики, селекції та біотехнології в Україні (За матеріалами XI Міжнародної конференції «Фактори експериментальної еволюції організмів», 12–16 вересня 2016 р., м. Одеса, Україна) // Вісн. Укр. тов-ва генетиків і селекціонерів. — 2016. — Т. 14, № 2. — С. 266–274.
27. *Роїк М. В., Чеченєва Т. М.* VIII з'їзд Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова // Вісн. Укр. тов-ва генетиків і селекціонерів. — 2007. — Т. 5, № 1–2. — С. 178–192.
28. Досягнення і проблеми генетики, селекції та біотехнології : зб. наук. пр. / Редкол.: Кунах В. А. (голов. ред.) та ін. — К. : Логос, 2007. — Т. 1. — 604 с.; Т. 2. — 628 с.
29. Про нагородження Почесною грамотою Президії Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова // Вісн. Укр. тов-ва генетиків і селекціонерів. — 2007. — Т. 5, № 1–2. — С. 193–194.
30. Звіт Президії Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова про роботу між VIII та IX з'їздами (2008–2012 рр.) (основні положення) // Вісн. Укр. тов-ва генетиків і селекціонерів. — 2012. — Т. 10, № 2. — С. 372–379.
31. Досягнення і проблеми генетики, селекції та біотехнології: Зб. наук. пр. / Редкол.: Кунах В. А. (голов. ред.) та ін. — К. : Логос, 2012. — Т. 3. — 612 с.; Т. 4. — 660 с.
32. Про нагородження Почесними грамотами Президії Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова // Вісн. Укр. тов-ва генетиків і селекціонерів. — 2012. — Т. 10, № 2. — С. 380–382.
33. *Дубровна О. В., Лялько І. І., Дробик Н. М.* IX з'їзд Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова // Вісн. Укр. тов-ва генетиків і селекціонерів. — 2012. — Т. 10, № 2. — С. 369–371.
34. <http://www.utgis.org.ua>

CHRONOLOGY OF VAVILOV SOCIETY GENETICISTS AND BREEDERS OF UKRAINE IN THE CONGRESSES. TO THE 50th ANNIVERSARY OF THE FOUNDING

V. A. Kunakh

Institute of Molecular Biology and Genetics
NAS of Ukraine
Ukraine, 03680, Kyiv, Zabolotny str., 150
e-mail: kunakh@imb.org.ua

The article briefly reviewed the state of genetic and breeding science in Ukraine before and during the establishment of the Vavilov Society of Geneticists and Breeders of Ukraine (VSGBU) events that preceded and led to the need for a public organization in this field. VSGBU analysis work for 50 years on the example of mostly material its nine congresses. Considered part in VSGBU ukrainian and foreign scientists, the role of the Society in restoring classical genetics and genetic basis of breeding in Ukraine in the 1960s and role in the development of new areas of genetics, the genetic basis of breeding, cell biology and biotechnology late last and early this century.

Keywords: history of science, genetics, breeding, biotechnology.